

Jón Ólafsson alþingismaður

og

Fyrsta Formanstra hans á sjó.

1896-97

Jón Ólafsson alþingismaður og framtömdastjóri varð fyrsti, ^{þá} er hann fór til sjávar, háseti hjó Sigurði sál. ^{Sigurðssyni} Sigurðssyni í Ströuk við Stokkseyri, síðan fór hann til Fél's sál. Þórdarsonar í Þrattokalti, og lokis til Jóns Adólfssonar, nú kaupmanns, á Stokkseyri. Samdaga hefir honum ekki þótt nein þessara manna nógu sjósekin, nema e. t. v. hinn síðastnefudi, því hann var lengi meðal hinna fremstu og bestu foranna á Stokkseyri, en góttum vel og heppinn í góðum meðallagi; það mun Jóni Ólafssyni ekki hafa þótt nóg og falid, at oftast mætti komast slýsalaust á sjörum, en hinir góttari formenn höldu sér þótt, og því var það, at Jón fór til þinnusar Pélssonar forsydraseli (bróður minn) og faladi jöfuvel at honum stéprum fyrir sig, þótt ekki vori það veija, at menn sehtust svo eftir stéprum, at þeir leitudu fyrir sér um það sjálfir; en Jón vissi, at þinnus var mun þar mundu álitum „mosti starbarinn“ í veidistöðum og þar vildi hann helst vera. En þinnus hafdi þá fulltráid og gaf Jóni afsvau. Vildi þá svo til, at Þvar kaupur. Sigurðsson var at láti byggja nýtt stéip, en vauadi formann fyrir því og kom at máli við Jón, hvort hann vildi eigi gerast formaður á hinu nýja stéipi nustu verkid. Jón tók þessu framur áauflaga í fyrstu, en lét þó lokis tillidast fyrir þar á eiddum Þvars, en þó með því skilyrði, at Þvar vædi allu hásetum á stéipid.

För um Þvar á hvarstökj eftir hásetum, þótt hann vissi, at flootir

2

formann vðri binnis að fulltráða í skipi sínu og því yrði sá eigi greitt um að fá mikið mannvæð.

Geðli mið var milli binnis og vandræðislausar niðjar víða, því margir sögðu, að formanninn vðri ungur og af vögðreyndum, og var það satt.

Þar mun því hafa lagzt þar helzt að, sem meötu arlatarnis voru fyrir, en það var hjá Þárdi Þidrikssyni í Utgördum, sem aldrei gat komið í sjóinn nema í loqni og ládeyðum.

Þestir hásetar Þárdar í Utgördum voru allkunnir gærpar að því leyti, að þeir höfðu vidur nefni nokkur, eins og lítill var um margar heljur formanna, er lífði dádum þeirra og draugskap. Ána m. a. telja þessir:

Þjarnu lódu, Þorvald snóthúfu, Vigfús rosa, Gestu Rönquistald, Skulu-hása, Ónna Stórvor og Jafuvel Sigga Þessa. Þokkur þessara Kappra berðkti Þvar í frá Þárdi og réði í skipi hins unga og ábyrga sama formanns, sem selt hafði honum allt í sjálfsvald, hváða meim hann réði í skipid.

Auk þeirra, er Þvar þannig náði frá Þárdi í Utgördum, var Þvar sjálfur og Endumundur bróðir hans sjálfkjómur hásetar Jóns, en hvorugur þeirra þótti þó getað valdið veltungi sínum, hváð þá meim.

Þvo kom nosta vertid og var hver háseti Jóns kominn að sínum há í þessa líd. En þegar Jón og Kapprar hans lóðu í fyrsta sinn frá landi til lífhiðaduro, léizt hannu eltri í bláumna, því þegar til kom, kunnur þestir þeirra áralojid: þegar þoo vð þejár árar ~~á~~ árdur bordinu gripsu sjó, voru jafnan jafumargar árar eða fleiri í hinu bordinu í háa lofti og geðli það þannig á vixl alla líd innu frá sandi og út í sund, meiz einhver loymur var í kominn. Þá er þannig að

var lofes konið.

Þegar þeir voru komnir út á Flöndu, kom formanninn til þegar, að vel vildi gandi vori, að hann og hásetar hans losu sjóferðamann - þen nokkru, eins og sidur var meðal sjómanna á þeim tíðum, en þegar Jón sá handa littektir háseta sinna og hvers þessan vandræð - lýdur það var, sem hann hafði þarna yfir að ráða, það hann þá að hattu öllum bovalæstri og hugsadi með sér: „Þann fjanda geri ég ekki, að láta þennan óþjóðalyð fara að reyna að hafa eitthvæð gott fyrir minni sér, með því að losa þou; það er boþ að láta þá dræpa þ þeim heidungja og rífast um ár. lajð meðan komist en út í sundið“ Vand því ekkert af veinum bovalæstri í roðrinum þeim, hvad sem sidur vand.

Sagdi Jón oft frá því sidur, að margir vanni formann þar eystra hafi hlegid nið og að þessari fyrstu sjóferð hans, sem formanns, og látið þess getid vid sig, að annað eins eða því líkt hafi þeir aldrei séð fyr né sidur, en ein þann hafi Adolf gautá, sem var sjónarvottur að þessu undrad það nið og, hvers n aftaru leyur og vidvaringulegur þagur var á öllum áru. tundi á okripinu og aðferdir hásetanna skringilegar, enda hefði Adolf noðtum grátbent sig um, að hattu ekki mörmum og stípi í hásteu affar, ef stíku þori framur affar. Effirleiddis.

En Jón Ólafson lét það ekki á sig þá og sótti sjóinn jafuall fastan en flestir adrir; en stundum nokkru sidbinnari en þeir, ein þann í því, að komast af sjónum, ef nokkur vindur var.

Þá var það einhverju sinni, í þessari fyrstu verkid Jóns, að róid var í norðaustur ekkungi, sem ágeidist því meir sem á daginn leid. Jón var því að róe út í þeirri sinni þannu dag, þegar allir adrir höfðu

4.
róid út í fjórða sinni og dagur að kvöldi kominn, lítt í steyggi loft
og tekið að steyggja af nóttu. Þeir, sem til sáu, gæddu ráð fyrir að þó mundi
ekki leggja nema lítið eitth af lóðinni, en hann lagði hana alla einu og
hinn var löng til, lét hana liggja í málindum, og úr lofan legu tíma,
og vandröð sjálfur að taka hana alla einu á hnífl, þó nú var þerind
rota, myr þur og slitringsfjót, en hásetar alög og þrotum komur
með að halda í höfnum.

Sagitt þó aldrei höfu þreyttari verid á efi sinni en þó, en hann vandr
að taka lóðina þannig hvíldarlaus á hnífl þetta kvöld.

Þóks ráði þó allri lóðinni og nú var ekki að ná landi. Sum betur þó drög
úr vandröðum, en fjáttid ágædið. Þeir vandröðir að fara stremdu leið,
og þar inn úr bringardrum, sem að var komid, og þó það betur en á
höfðist, þó brim var rofðid mikið með höfnum. Hvar þeir fóru
inn úr þó, vissi enginn og síð þeir sjálfir. —

Eg hafði haft það að verju, að fara niður í leudingu í hverju kvöldi,
þó dagu sem róid var, til þess að geta að þó, hvort öll stíps vori leut og
til þess að vera viss um það, kvöldi og tótu á þau öll, en þessa ver-
tid voru þau 46 að tótu.

Í þessari rannsóknarfund minni þetta kvöld, vandr og þess var, að eitth
stípsid vandr og þóttist vita, að það vori stíps hús gamla félaga minn
og vinar þó Ólafssonar. Eg fékk mér þó ljós þer 100, til þess að fara
með þau út með sjómum, annað í sundvordum, en lítt í sundtréd, en
þá sendi ég fram í sundid, með þóttulindum, svo sjómum þeir
en á sjó voru, geti rannid í hljóðid, þótt myrkt vori af nóttu og fjáttid.
En þógar ég hafði komid þessu öllu í þing: Þá þurinn lagdur og státt
og ég með ljós þerinn, heyrði ég ávaxlanid frá stípi þó og tal

mannu, einhverum stöðum utan allra leida og staldraði við til þess
 að komast að rannum, hooft hljóðið komi frá bátunum sta. r. v.
 frá skipi Jóns, og varð sú rannin á, að hljóðið og áranglannin, óroglu-
 leftr mijó, var frá því og bátunum, sem hafði mætt því á fjörnum og
 komið því á rétt. leid, því elskert sást fyrir myrkvi og byl, fyr en
 því rendu í vörnina, að þrengdir mijó og fjakadiv, allir, nema for-
 mædurinn, sem sagði þeim að „smaktu þeim til biddar“ og létu þeim
 ekki segja sér það nema einu sinni. Mannafli var nogur fyrir, til að
 setja skipid á land og bjarga aflannum undan sjó, en hann var mikill,
 því mottfisti var þeman dag.

Formædurinn var hinn hressasti, einn og elskert hefði í stöð, en
 einhver heyrði hann tauta fyrir mumi sér þetta:

„Eg sé það mál, að mædur má ekki hafa svoa helu. Arlaka til þess
 að geta sótt sjónum herna og það skal verda í síðasta sinni, sem ég
 lét aðra menn ráða því, hvada hásetar eru valdir til þess að vera
 hásetar á því skipi, sem ég á að ráða fyrir. Hvíll þar lyddur!“

Jón Clafsson var nokkur á formædur þar eyofra, ráði háseta
 sína sjálfur, og sótti sjónum fast og farnadist vel. Síðan fór hann í
 stéttu, vand fozarustipsjóri, framkvæmdarstjóri, alþingismædur
 og bankastjóri, en jafu fram og það sem most er um vert - hinn ágæt-
 asti mædur, elskadur og virtur af öllum góðum mönnum fyrir stöð-
 lestu haus, ráðdeild og mikla mannkost.

Reykjavík, 21. sept. 1926.

[Handwritten signature]
 Jón Clafsson

Antikvefni („bínöfn“), en svo núna hafa stáðid í því:

1. Ad þetta var gæmull og í sjálfu sér fyrir lítlegur síður, einstakur fjáttar einhverni, sem lengi hafði lejið í landi um land allt, en núna er síðari árinna hafa minnstad niðr, sem betur fer.
2. Antikvefni þessi hlutu óðrum mönnum framur þeir meins, sem einhverju hluta vagna vörn Ólögmanni fjáðfelagsins, andlega eða lífandlega lýttis og lítid fyrir sér, meins, sem þó eigi ávalt átti sölt í því sjálfu. Þöfn þessi í hásetum Þárdar og Jóns Ólafssonar, sína þó, sem þau vorin sánuu eða öll tilgreind í einu lagi, ad hér hefji, eltri verid um niðid „mannval“ ad ræða, síth sem dugandi sjómenn í meotu brinveidi stofd landsins, þar sem sjór var þó sötter niðli. Þar fara en dauni vörn til hér ind land. Jón Ólafsson hafði fullan huga í því ad selja sjóinu eigna síður en áðri eða jafnvel meins, því hann var kappfullur niðr og nigrur maður, ávæðinn og hugaður vel; þó mi vörri geta. hversu niðil hann honum hafi verid ad því, ad hann stýldi sjálfur hafa átt þátt í því, ad sjómanna lid hans var svo björvid sem þáð var, með því ad fela fvaris einum ad ráða þáð til sín.

— Nú er orðid óðru máli ad gagna með formenstru alla og endu sjómennu líta þar eptir: Ef þarf enginn ad kenna áralojid og óvíst niðr ad allir sjómenn kenna þáð. Ef þarf enginn ad neyta affs síns ind ad draga þungu lóð eða stjóri úr botni, engan þarinn ad taka, andþóf eða orfidan ráðna, móti sjó, falli eða vindi, né haa út einu laup af lóð, hoad þá meiri: Velar bátsins hafa loyst þó alle undan þessu niðli erfidi. Ef þarf enginn formáður ad geta ad sjó eða stýjofari: þáð er nógr, ad geta kenna út úr sundum um og rannu bátnum út í hafa auga, au þess ad gera naimar áttamir um eða ráðstofanir til þess ad landa í sinni vör, affir einu eða þessja dagra útiútt í þeim stöðum, sem hvergi sér til lands eða brins.

Þetta fa'g elki s'ad ad l'kist veimur formenstun ad fyrir s'jon um ad þvi-
 l'kar s'j'ofendir g'et: oft of einath fari' vel. Þetta er ad hatta mo'mum of
 skipi allt of n'j'of of etki ad vera t'annad, n'ama tryggilegri r'adstafum s'eu
 i þessu gj'ardar. V'edurfagnir utvarpin' l'agn' n'ama of þolmi mi' a l'it' h'is v'edum! Þess þessu' elki m'ed!
 þvi, s'ei skip of skipshofu st'add sud-austur of Selvo'stambu' i st'ofall-
 audi handinda'kvilu' of ofsa'koli of sud-austri, h'vent i þ'ad þ'ad ad f'aru?
 Til Vestmann'ryja er ofarl'ong' l'ei' of þvi engin' v'egur til þess ad va' þar landi;
 vestur fyrir Reyk'anes er þ'oi einu l'engri l'ei' of þ'oth undan h'ald v'ori, þ'oi of l'evu
 elki'ent skip- motor'v'agnu - hinu h'ast'efflu' fall'ioi, s'eu handinda'kvilu',
 oft m'ed h'als v'edri fro'sth'orku, v'eldur i þ'ei'ri l'ei'.

H'oad v'ori þ'ad ad g'enu? Ad h'afa l'ej'org'um'ar skip i þessum st'adum til
 þess einu þ'oi, ad g'eta l'ej'arg'ad man'is l'ifnum. Þ'at'annu' h'lytu ad f'arast!

Þ'annu' of v'eru er þ'annu' alls elki'ent i'tr'adi, n'ama i l'ofta v'edri of þ'ogur
 f'ist'ur er i g'rum'istum, - en nu' er hann h'of'f'inn þ'adan - of ad h'of þ'ei ad
 vera s'vo norri landi, ad vel s'j'arist til s'und, s'vo ad h'of þ'ei ad l'asa s'ij
 vid l'ad, ad va' i s'vips'undu' of l'ei'to landi, ad va' eu all' s'und v'erdast
 ofar. Þ'annu' of þetta ad va' of m'atti oft elki' l'op'arast'anda ad m'annu'
 u'adu landi; j'afu vel þ'oth i þ'orum v'ori s'et'ad ad l'od'akali, v'ad st'or'st'ys ad,
 f. d. 30. may 1815 of 20. may 1863 ("Fyr'f'ing' l'og'inn") of oftar.

* Þ'at þessu' v'and'f'ala v'edurfagnir eru l'ast'is'is st'ad'logar; þ'ei s'j'no s'j' elku, ad elki' ad þ'ad þ'ad
 st'aridri, of s'v'odur, s'eu i st'ellu' of þ'annu' m'innu' þ'annu'; þ'ei' elki' v'adur eru f'alin bak vid l'ojd'innu'
 ad v'elda til i þ'oinu. H'v'annu' h'of þ'ogur þessu' b'ad' þ'ei' s'odur? Aldri! s'vo of m'annu' til.

